

En karensdag mindre i arbetslöshetsförsäkringen

REGERINGSKANSLIET

Arbetsmarknadsdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Wolters Kluwers kundservice.
Beställningsadress: Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@wolterskluwer.se
Webbplats: wolterskluwer.se/offentligapublikationer

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Wolters Kluwer Sverige AB
på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02).

En kort handledning för dem som ska svara på remiss.

Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remisser

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2017

ISBN 978-91-38-24701-3

ISSN 0284-6012

Innehåll

1	Sammanfattning.....	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring	5
3	Bakgrund.....	7
3.1	Karensregler i lagen om arbetslöshetsförsäkring	7
3.2	Europeiska balken om social trygghet.....	7
4	Antalet karensdagar minskas	9
5	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	11
6	Konsekvenser.....	13
6.1	Ekonomiska konsekvenser	13
6.2	Konsekvenser för jämställdheten.....	13
6.3	Konsekvenser med hänsyn till Sveriges internationella åtaganden.....	14
6.4	Konsekvenser ur ILO-perspektiv	14
6.5	Konsekvenser för arbetslöshetskassorna.....	14
6.6	Konsekvenser för företag	14
6.7	Konsekvenser för miljön	14
6.8	Övriga konsekvenser	15
7	Författningskommentar	17

1 Sammanfattning

I denna promemoria föreslås en ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Det föreslås att antalet karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen minskas från sju till sex.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 2 juli 2018.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 21 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §¹

Dagpenningen får inte lämnas förrän den sökande under en sammanhängande tid av 12 månader har varit arbetslös 7 dagar (karensvillkor). I karenstiden räknas in endast de dagar för vilka dagpenning skulle ha lämnats om karenstiden löpt ut.

Dagpenningen får inte lämnas förrän den sökande under en sammanhängande tid av 12 månader har varit arbetslös 6 dagar (karensvillkor). I karenstiden räknas in endast de dagar för vilka dagpenning skulle ha lämnats om karenstiden löpt ut.

1. Denna lag träder i kraft den 2 juli 2018.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ansökningar om arbetslöshetsersättning som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2008:412.

3 Bakgrund

3.1 Karensregler i lagen om arbetslöshetsförsäkring

Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring som syftar till att ge ekonomisk trygghet för enskilda i händelse av arbetslöshet. Försäkringen ska underlätta omställning till nytt arbete och innehålla incitament för att tiden i arbetslöshet ska bli så kort som möjligt.

I 21 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring finns en bestämmelse om karens som innebär att dagpenning inte får lämnas förrän den sökande under en sammanhängande tid av tolv månader har varit arbetslös sju dagar. Karensdagarna är dagar då en person skulle ha fått dagpenning om karenstiden löpt ut.

Bestämmelser om karens har med undantag för en kortare period i början av 1990-talet funnits i arbetslöshetsförsäkringen sedan 1930-talet. Nuvarande karensvillkor har varit oförändrat sedan 2008 då antalet karensdagar ändrades från fem till sju för att stärka karensvillkorets positiva effekter.

Det har framförts flera skäl till varför karensdagar behövs. När ett karensvillkor återinfördes 1993 angavs, förutom ekonomiska skäl, att det är rimligt att det finns en självrisk i arbetslöshetsförsäkringen när en sådan införts i andra socialförsäkringar (prop. 1992/93:150, bil 8 s. 58 f.). Karensvillkoret har också ansetts ha en viktig funktion i att säkerställa att redan sysselsatta undviker mellanliggande arbetslöshetsperioder i samband med arbetsbyte (prop. 2007/08:118 s. 25).

3.2 Europeiska balken om social trygghet

Förutom de svenska reglerna finns internationella åtaganden gällande karensvillkoret som Sverige måste förhålla sig till. Sverige

har ratificerat de delar av den europeiska balken om social trygghet (European Code of Social Security) och dess tillhörande protokoll som handlar om förmåner vid arbetslöshet. Balken och protokollet är antagna av Europarådet och innehåller minimiregler om social trygghet. Protokollet ställer krav på parterna att uppnå en högre nivå av social trygghet än vad som föreskrivs i balken. Det anges bland annat att antalet karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen får vara högst sex inom en tolv månadersperiod, artikel 24.

Sverige rapporterar årligen avseende de åtaganden som Sverige gjort i balken och dess protokoll. Expertkommittén för social trygghet, bestående av representanter från ILO och Europarådet, granskar rapporterna och tar ställning till om förändringar i de nationella sociala trygghetssystemen är förenliga med balken och protokollet.

Sverige har sedan 2009 fått kritik av expertkommittén för karensperioden på sju dagar. Kommittén har bland annat efterfrågat förtydliganden om dess införande och information om vilka framsteg som gjorts för att minska perioden med en dag. Den svenska regeringen har uppmanats att vidta åtgärder för att minska antalet karensdagar med en dag.

4 Antalet karensdagar minskas

Förslag: Antalet karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen minskas från sju till sex.

Skälen för förslaget: Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring som ger ekonomisk ersättning under en period av omställning vid ofrivillig arbetslöshet. De argument som i tidigare lagstiftningsärenden har förts fram till förmån för ett karensvillkor, till exempel att mellanliggande arbetslöshetsperioder ska undvikas i samband med arbetsbyte, är fortsatt aktuella. Det är samtidigt viktigt att försäkringen ger individen trygghet i samband med arbetslöshet. För att förbättra den ekonomiska tryggheten för arbetslösa bör antalet karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen minskas.

I protokollet till den europeiska balken om social trygghet, som Sverige har ratificerat, föreskrivs att antalet karensdagar får vara högst sex. Det är angeläget att karensvillkoret ändras så att Sverige uppfyller detta åtagande. Det bedöms därför lämpligt att minska antalet karensdagar till sex. En sådan minskning bedöms inte motverka karensvillkorets syfte.

Mot denna bakgrund föreslås att antalet karensdagar minskas från sju till sex.

5 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagen ska träda i kraft den 2 juli 2018.

Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för ansökningar om arbetslöshetsersättning som avser tid före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget: Lagändringen bör, bland annat med hänsyn till Sveriges internationella åtaganden, träda i kraft så snart som möjligt. Med tanke på att arbetslöshetsförsäkringen är en veckoförsäkring bör ikraftträdandet ske en måndag. Det föreslås därför att lagen träder i kraft den 2 juli 2018.

För att det nya förmånligare karensvillkoret ska ges ett snabbt genomslag och en förutsebar tillämpning för alla sökande bör den gälla för ansökningar om arbetslöshetsersättning som avser tid efter ikraftträdandet. En arbetssökande som vid ikraftträdandet fortfarande har karensdagar kvar kommer då att omfattas av den nya lydelsen. Den som vid ikraftträdandet redan har fullgjort sju karensdagar bör däremot inte påverkas av lagändringen. För ansökningar om arbetslöshetsersättning som avser tid före ikraftträdandet bör därför äldre föreskrifter fortfarande gälla. En övergångsbestämmelse som anger detta bör införas.

6 Konsekvenser

6.1 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget att minska antalet karensdagar från sju till sex medför att enskilda får sin första dag med arbetslöshetsersättning en ersättningsdag tidigare.

I budgetpropositionen för 2018 framgår att kostnaden för förslaget beräknas uppgå till 30 miljoner kronor för andra halvåret 2018 och 60 miljoner kronor för 2019.

6.2 Konsekvenser för jämställdheten

När det gäller hur minskningen av antalet karensdagar från sju till sex påverkar medlemmarna i de olika arbetslöshetskassorna kan man utifrån utfall för 2014 och 2015 se att den andel som har fått en ersättningsperiod beviljad men inte har fullgjort karensperioden är något högre för kvinnor än för män. Följaktligen är det en större andel kvinnor än män som har så korta arbetslöshetsperioder att de får arbete innan karensperioden har fullgjorts. För 2014 och 2015 har totalt drygt 10,2 procent av alla som beviljades en ersättningsperiod inte fullgjort karensperioden. Bland kvinnor var det 10,7 procent och bland män 9,8 procent. Antar man att denna fördelning kommer att bestå i framtiden så kommer effekterna av att antalet karensdagar minskas att vara marginella ur ett jämställdhetsperspektiv.

6.3 Konsekvenser med hänsyn till Sveriges internationella åtaganden

Förslaget medför att Sverige uppfyller det internationella åtagande som följer av ratificeringen av den europeiska balken och dess tillhörande protokoll.

6.4 Konsekvenser ur ILO-perspektiv

I ILO:s konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet föreskrivs att en karenperiod vid hel arbetslöshet inte får överskrida sju dagar. ILO:s expertkommitté har med hänvisning till konventionen haft synpunkter på antalet karensdagar i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Departementet bedömer dock att varken nuvarande bestämmelse eller förslaget i denna promemoria står i strid med den konventionen eller någon annan ILO-konvention som ratificerats av Sverige.

6.5 Konsekvenser för arbetslöshetskassorna

Förslaget medför att arbetslöshetskassorna ska betala ut den första dagpenningen en dag tidigare. Bedömningen är att arbetslöshetskassorna, tillsammans med Arbetslöshetskassornas samorganisation, behöver genomföra en mindre systemändring.

6.6 Konsekvenser för företag

Förslaget bedöms inte få några särskilda konsekvenser för små eller medelstora företag.

6.7 Konsekvenser för miljön

Förslaget bedöms inte få några särskilda konsekvenser för miljön.

6.8 Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte få några övriga konsekvenser.

7 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

21 §

Förslaget behandlas i avsnitt 4.

Bestämmelsen ändras så att antalet karensdagar minskas från sju till sex. Dagpenning får därmed inte lämnas förrän den sökande under en sammanhängande tid av tolv månader har varit arbetslös sex dagar.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslaget behandlas i avsnitt 5.

Lagändringen träder i kraft den 2 juli 2018.

Av *punkten 2* framgår att den äldre bestämmelsen om sju karensdagar fortfarande gäller för ansökningar om arbetslöshetsersättning som avser tid före ikraftträdandet. Avgörande för vilken bestämmelse som ska tillämpas är alltså inte tidpunkten för beslutet utan den tid som ansökan om arbetslöshetsersättning avser. Övergångsbestämmelsen medför att den som före ikraftträdandet har fullgjort sju karensdagar kommer att omfattas av den gamla lydelsen även om ansökan om ersättning prövas efter ikraftträdandet. En arbetssökande som vid ikraftträdandet fortfarande har karensdagar kvar kommer däremot att få sin arbetslöshetsersättning utbetald enligt den nya lydelsen, dvs. efter sex karensdagar. Den som vid ikraftträdandet har fullgjort exempelvis fyra karensdagar kommer därmed att ha två i stället för tre karensdagar kvar efter ikraftträdandet.

Departementsserien 2017

Kronologisk förteckning

1. Elektronisk övervakning av kontaktförbud. Ju.
2. Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar. S.
3. Genomförande av ICT-direktivet. Ju.
4. Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. S.
5. Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m. N.
6. Förslag till lag om ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställt i vissa fall. S.
7. Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. Ju.
8. Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop. Framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen. Ku.
9. Förstärkt rehabilitering för återgång i arbete. S.
10. ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. A.
11. Ändrade regler om retroaktivitet avseende efterlevandestöd. S.
12. Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre. S.
13. Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. Fi.
14. Vissa ändringar i läkemedelslagen. S.
15. Ökat konsulärt skydd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Genomförande av direktiv (EU) 2015/637. UD.
16. Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. Ju.
17. En ny lag om försäkringsdistribution. Fi.
18. Karensavdrag – en mer rättvis självrisk. S.
19. Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. Ju.
20. Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. Fi.
21. Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. Fi.
22. Utstationering och vägtransporter. A.
23. Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. Fi.
24. Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. Ju.
25. Nya ungdomspåföljder. Ju.
26. En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. Ju.
27. Genomförande av säsongsanställningsdirektivet. Ju.
28. En anpassning till dataskyddsförordningen av dataskyddsbestämmelser inom Näringsdepartementets verksamhetsområde. N.
29. Utökade möjligheter till utbyte av läkemedel. S.
30. Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. A.
31. Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. Fi.
32. Biologiskt mångfald och ekosystemtjänster. Kontrollstation 2016. M.
33. Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. A.
34. Ändringar i bestämmelser om val till Sametinget. K.
35. Körkortslån. A.
36. En snabbare lagföring. Försöksprojekt med ett snabbförfarande i brottmål. Ju.

37. Frekventa och omfattande ärenden om utlämnande av allmän handling. Ju.
38. Livstidsstraff för mord. Ju.
39. Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer. S.
40. Ändringar i vissa författningar inom Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av EU:s dataskyddsreform. Fi.
41. En omarbetad domstolsdatalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. Ju.
42. Följdändringar till ny förvaltningslag. Ju.
43. Konsultation i frågor som rör det samiska folket. Ku.
44. Elmarknadslag. M.
45. En omarbetad utlänningsdatalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. Ju.
46. Kriminalvårdens datalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. Ju.
47. Utredningar avseende vissa skador och dödsfall. S.
48. Statistik på upphandlingsområdet. Fi.
49. Omedelbart omhändertagande av barn och unga i vissa internationella situationer. S.
50. Ett moderniserat medinflytande för totalförsvarspliktiga. Fö.
51. Sweden's sixth national report under the Joint Convention on the safety of spent fuel management and on the safety of radioactive waste management. M.
52. Tillgång till upphovsrättsligt skyddat material för personer med läsnedsättning. Ju.
53. Rätten till offentlig försvarare. Genomförande av EU:s rättshjälpsdirektiv. Ju.
54. En anpassning till dataskyddsförordningen av författningar inom Miljö- och energidepartementets verksamhetsområde. M.
55. En karensdag mindre i arbetslöshetsförsäkringen. A.

Departementsserien 2017

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- ILO:s konvention om anständiga arbetsvillkor för hushållsarbetare. [10]
- Utstationering och vägtransporter. [22]
- Ett entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen. [30]
- Anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. [33]
- Körkortslån. [35]
- En karensdag mindre i arbetslöshetsförsäkringen. [55]

Finansdepartementet

- Skadeståndets bestämmande vid finansiell rådgivning. [13]
- En ny lag om försäkringsdistribution. [17]
- Regionalt utvecklingsansvar i Stockholms, Kalmar och Blekinge län. [20]
- Skyldighet för vissa offentliga funktionärer att anmäla innehav av finansiella instrument. [21]
- Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning. [23]
- Elektroniska fakturor vid offentlig upphandling. [31]
- Ändringar i vissa författningar inom Finansdepartementets ansvarsområde med anledning av EU:s dataskyddsreform. [40]
- Statistik på upphandlingsområdet. [48]

Försvarsdepartementet

- Ett moderniserat medinflytande för totalförsvarspliktiga. [50]

Justitiedepartementet

- Elektronisk övervakning av kontaktförbud. [1]
- Genomförande av ICT-direktivet. [3]
- Kommunikation för vår gemensamma säkerhet. Uppdrag om en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar. [7]
- Arbetsplatsinspektioner och höjd särskild avgift. [16]
- Anpassningar av de fastighetsrättsliga, associationsrättsliga, transporträttsliga och immaterialrättsliga författningarna till dataskyddsförordningen. [19]
- Skjutvapen och explosiva varor – Skärpta straff för de grova brotten. [24]
- Nya ungdomspåföljder. [25]
- En anpassning till dataskyddsförordningen – kreditupplysningslagen och några andra författningar. [26]
- Genomförande av säsongsanställningsdirektivet. [27]
- En snabbare lagföring. Försöksprojekt med ett snabbförfarande i brottmål. [36]
- Frekventa och omfattande ärenden om utlämnande av allmän handling. [37]
- Livstidsstraff för mord. [38]
- En omarbetad domstolsdatalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. [41]
- Följdändringar till ny förvaltningslag. [42]
- En omarbetad utlänningsdatalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. [45]
- Kriminalvårdens datalag. Anpassning till EU:s dataskyddsförordning. [46]
- Tillgång till upphovsrättsligt skyddat material för personer med läsnedsättning. [52]

Rätten till offentlig försvarare.
Genomförande av
EU:s rättshjälpsdirektiv. [53]

Kulturdepartementet

Kultursamverkan för ett Sverige
som håller ihop. Framtida inriktning
och utvecklingsmöjligheter för
kultursamverkansmodellen. [8]

Ändringar i bestämmelser om val
till Sametinget. [34]

Konsultation i frågor som rör det samiska
folket. [43]

Miljö- och energidepartementet

Biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
Kontrollstation 2016. [32]

Elmarknadslag. [44]

Sweden's sixth national report under the
Joint Convention on the safety of spent
fuel management and on the safety of
radioactive waste management. [51]

En anpassning till dataskyddsförordningen
av författningar inom Miljö- och energi-
departementets verksamhetsområde.
[54]

Näringsdepartementet

Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan
m.m. [5]

En anpassning till dataskyddsförordningen
av dataskyddsbestämmelser inom
Näringsdepartementets verksamhets-
område. [28]

Socialdepartementet

Åldersdifferentierat underhållsstöd och
höjt grundavdrag för bidragsskyldiga
föräldrar. [2]

Sjukpenning i avvaktan på slutligt beslut. [4]

Förslag till lag om ersättning till personer
som har fått ändrad könstillhörighet
fastställd i vissa fall. [6]

Förstärkt rehabilitering för återgång
i arbete. [9]

Ändrade regler om retroaktivitet avseende
efterlevandestöd. [11]

Om förenklat beslutsfattande och särskilda
boendeformer för äldre. [12]

Vissa ändringar i läkemedelslagen. [14]

Karensavdrag – en mer rättvis
självrisk. [18]

Utökade möjligheter till utbyte av
läkemedel. [29]

Legitimation för hälso- och
sjukvårdskuratorer. [39]

Utredningar avseende vissa skador
och dödsfall. [47]

Omdelbart omhändertagande av barn
och unga i vissa internationella
situationer. [49]

Utrikesdepartementet

Ökat konsulärt skydd för
unionsmedborgare och deras
familjemedlemmar. Genomförande av
direktiv (EU) 2015/637. [15]